



FOTOREPORTÁŽ

NA BARIKÁDÁCH

Zbytečně tu zemřely desítky takovýchhle mladíků, kteří si hráli na válku. S prakem proti po zuby ozbrojené armádě ...

TEXT PAVLÍNA WOLFOVÁ
FOTO JAN ŠIBÍK

BARIKÁDY V BANGKOKU

FOTOGRAF REFLEXU JAN ŠIBÍK ZAŽIL A ZAZNAMENAL PROTI VLÁDNÍ VZPOURU V THAJSKU

„Teď nemůžu, je to drsný, střílí se, kolem mě jezdí transportéry, nic bych stejně neslyšel. Zrovna před chvílí tu navíc prý zastřelili novináře, takže to tu nějak houstne. Volej kolem čtvrtý vašeho času, O.K.?” **FOTOGRAF JAN ŠIBÍK** v tom čase jediný český novinář v Bangkoku, kde proti sobě stojí už od půle března armáda a demonstranti požadující nové volby. Za těch pár dnů, co tam Honza byl, zabili v ulicích víc než dvaapadesát lidí a nepokoje skončily. A Jan mi o tom psal. →



Protivládní kemp



Na barikádách se bojovalo
Molotovovými koktejly a praky
do pozdních nočních hodin



Chlapec běžící úplně
nejnebezpečnějším místem
Bangkoku těchto dní



Postřelený
demonstrant



Když zapálíš pneumatiku, výsledek je dramaticky efektní



Mezi účastníky nepokojů byly k vidění i děti



Zatčený při dobytí protivládního kempu armádou

„KAŽDEJ VEČER PADÁM NAZNAK

úplně vyčerpanej. Byl jsem v mnoha nebezpečnějších místech, než je tohle, ale kombinace patnáctikilové neprůstřelné vesty, helmy, foťáku a toho příšerného vedra je šílená. Ke všemu to tady za ten týden strašně zhoustlo,“ shrnul situaci v Thajsku krátce před uzavěrkou tohoto čísla Honza. Když odjžděl, v novinách se psalo, že v Bangkoku zuří válka. I já jsem to napsala na Internet, čerpajíc z informací BBC, s titulkem „Bangkok hoří“. „Neblni tam, Bangkok nehoří,“ ozval se mi hned po přiletu na místo kolega Šibík.

NEJSEM JINDE?

„Není to občanská válka, i když se ti to od stolu tak může zdát. Samozřejmě, třeba se to v ní vyvine, ale teď o ní nemůže být řeč. Média přehánějí. Když čtu titulky na netu, dívám se na BBC, tak si říkám, jestli nejsem někde jinde. Realita je taková, že ti, kteří postavili barikády z pneumatik, je zapalují a pneumatiky kouří, smrdí a vypadá to na fotkách skvěle dramaticky. Za celou tu dobu – od půlky března – zapálili na dvacet budov. Některá nákupní centra, ale také jen dveře baráků, které zas hned

uhasili.“ Tyhle zprávy Honza po-dával od soboty 15. května, kdy se na místo pod dojmem alarmujících zpráv ze světových serverů vypravil. Poznal ale, že situace na místě je jiná, než jak vypadá. Na začátku mi popisoval mírumilovný kemp protivládních povstalců uprostřed města v okolí parku Lumpini, kde se tísnilo v době Honzova příjezdu na ploše kilometru čtverečního patnáct tisíc lidí.

JE TO HOTOVÝ

Jak se situace vyvíjela, každý den mi pak hlásil, jak obyvatel kempu ubývá. Čím dál víc se obávali toho, že armádě musí dojít trpělivost a tvrdě zasáhne. Ukázali se jako realisté. Pátý den Honzova pobytu, ve středu 19. května, úder skutečně přišel. Zcela nečekaně, z ničeho nic, armáda brutálně zasáhla. „Kolem jezdí transportéry, jsou tu mrtví a z kempu utíká, kdo může. Kdo neutekl, toho zatkli. Zatčení tady leží na zemi v tom vedru na přímém slunci. Dal jsem jim napít, vojáci mi to kupodivu dovolili. Ti, kteří prchali, zapálili vzteky budovu Central World, druhé největší asijské burzy. Teď jsem v centru, slyším střelbu od pár stovek metrů vzdálených barikád

a je tu zmatek. Vůbec jsem netušil, že ti v kempu mají nějaké skutečné zbraně, žádné jsem až dodnes neviděl. To na barikádách měli celou dobu alespoň praky, Molotovovy koktejly, bouchací kuličky. Až dneska někdo vytáhl samopal, a dokonce granátomet. I tady, v kempu. Myslím, že tím to je hotový. Tím ztratili kredit mírumilovných demonstrantů.“

V PRVNÍ LINII

Po středečním střetu kempujících protestujících a armády měl Honza čas na další reflexi situace. Z hotelu v Bangkoku do redakce v Praze jsme spolu po neustále kolabujícím Skypu vedli následující rozhovor:

„Postup armády na barikádách byl naprosto neadekvátní, brutální. Není přece možné, abys, když po tobě někdo střílí prakem, vzal samopal a šel po něm ostrýma! Když jsem sem přijel, armáda ještě používala gumové projektily a slzný plyn. Den nato už stříleli ostrýma.“

Ale ti demonstranti teď už střílejí taky. Žádné praky, bouchací kuličky, ale flinty, ne?

Do středy nepoužívali žádné zbraně, jak jsem ti říkal. Kromě

praků a Molotovových koktejlů a takových blbostí. Párkrát jsem někoho viděl držet v ruce trubku z plotu, kterou se pokoušel střílet, ale to jen tak prásklo a bylo. To bylo nebezpečné maximálně tak pro nás, fotoreportéry, protože fotíme z bezprostřední blízkosti. Ale opakují: to se neodehrávalo v protivládním kempu, jen na barikádách.

Barikády tedy byly jinde?

Tady okolo. Tak patnáct až dvacet barikád z pneumatik a bambusu přes hlavní silnice v okruhu tak tři kilometrů. Kemp byl do poslední chvíle mírumilovný. Nudné projevy, happeningy, zpěvy a tance, meditování s mnichy. A v kempu byli jiní lidé než na barikádách. Na barikádách se pohybovali takoví ti hodně mladí, kteří mi připadali jako někdo, kdo si hraje na bojovníka, na válku. Jen jim nedošlo, že proti nim stojí ozbrojená armáda a že to bude nakonec zřejmě bolet. A už to bolí. Právě v jejich řadách jsou ty oběti. Podle BBC je sedmdesát sedm mrtvých a 1400 zraněných (k 21. 5., času uzavěrky RX). Voják nepadl ani jeden.

A jeden mrtvý je italský novinář.

Ten mrtvý byl volný fotograf Fabio Polenghi, viděl jsem fotku, ale



Nakonec se na ulicích objevila speciální zásahová jednotka



Gesto bezraděje poraženého demonstranta směrem k vítězné armádě



Jeden z posledních zabitých demonstrantů

nevybavuji si ho. Jsou nás tady tak dvě stovky, čtyři jsou postřelení, další zranění. Situace je tu pro mě jako pro fotografa mimochodem naprosto neuvěřitelná. Armáda je velmi drsná k místním, až brutální, ale k novinářům se chová výborně. Ještě nikdy jsem neměl možnost postupovat s armádou prakticky v první linii, tady ano. A to při útoku nasadila thajská vláda speciálně vycvičenou jednotku,

takovou naši URNu! Je to, upřímně řečeno, strašně psychicky i fyzicky vyčerpávající.

Co se bude dít dál?

Tak za prvé – tady to skončilo. Vyčistili kemp, pozatýkali stovky lidí, policie hlídá, odklízí trosky. Předtím tu prodávali značky jako Dior, Vuitton, kdy se sem vrátí byznys, je v nedohlednu. Neznám dobře vnitropolitickou situaci v Thajsku. Nevím, jestli byly vol-

by zfalšované, do toho nevidím. Vidím jen postup armády. A ten byl velmi tvrdý, zcela neadekvátní a pro mě nepříjemný, nedemokratický.

I kdyby to, jak říkáš, skončilo, bude to mít nedozírné dopady.

Umím si představit, že to bude mít šílený dopad na ekonomiku. První odhady mluví o desítkách miliard dolarů jen hmotných škod. Turisté se tady bojí, pani-

kaří, žádají speciály, hromadně odlétají. Paniku vyvolali novináři, a především zdejší ambasády. Já přitom bydlel osm set metrů od kempu a válka, která se tu údajně odehrávala, tam nebyla ani vidět, ani slyšet. Deset kilometrů odtud je populární Khao San Road, tam pořád kvete cestovní ruch, tam se podle mě vůbec neví, že se tu od půlky března do konce května něco dělo. ❏

POVSTÁNÍ ŘÍDIL NAŠTVANÝ INSTRUKTOR AEROBIKU

V JIHOVÝCHODNÍ ASII je Thajsko jednou z nejvíce prosperujících zemí s výjimečnou tradicí, protože nikdy nebylo ničím kolonií. Rozhodující postavení tu má král, o výkonnou moc se ale starají standardní vlády. Silné postavení má armáda, která čas od času zasáhne do dění v zemi pučem. Naposledy se tak stalo 19. září 2006, kdy svrhla premiéra Tchaksina Šinavatra. Bývalý policejní důstojník během působení v čele vlády zbohatl, v nepřítomnosti byl odsouzen na dva roky vězení za podvody a úplatky, nyní žije v exilu a pobízí ze zahraničí k nepokojům. Jeho příznivci se rekrutují především

z chudších vrstev bangkoké chudiny a severních provincií a nosí červená trička, zatímco odpůrci (část podporuje současného předsedu vlády Apchisita Vedžadživu) patří ke střední třídě si oblékají trička žluté barvy. „Měli jsme konflikty v letech 1973, 1976 a 1992, ale současná situace se tomu nepodobá,“ řekl televizi CNN guvernér Bangkoku. Podle něj už nejde o klasickou rivalitu táborů dvou politiků, ale o sociální konflikt. Někdejší důstojník CIA Paul Quaglia, který v Bangkoku šéfuje bezpečnostní agentuře, dodává: „Jde teď čím dál víc o to, proč 80 procent HDP ovládají dvě procenta populace.“

Mimořádně znepokojivé je navíc to, že povstalcí prošli speciálním vojenským výcvikem. Postarala se o něj legenda výsadkových jednotek, dnes již mrtvý generál Khattija Savasdipol. Svěrázný důstojník byl v armádě všechno jiné než disciplinovaným vojákem. Otevřeně ovšem sympatizoval s povstalcí a za to ho velení odstavilo na post armádního instruktora aerobiku. Savasdipol s armádou praštil a vojensky naplánoval akci povstalců v centru Bangkoku, barikády z hořících pneumatik byly jeho dílem. O tom, jak se ho vláda obávala, svědčí i způsob likvidace – odstřelovač ho zabil bě-

hem rozhovoru s reportérem deníku New York Times.

Thajsko před sebou nemá nejlepší perspektivu. Místní politikou sice zmítají nepokoje už po několik generací, tentokrát je ale celá situace o něco složitější, protože chybí stabilizující prvek. Donedávna jím byl všeobecně uctíván monarcha Pchúmpichón Adundét, nyní, v 83 letech, ovšem do krizí zasahuje jednou měsíčně z nemocnice. A jeho nástupce, princ Macha Vadžiralongkorn, se zatím takové vážnosti zcela netěší.

TOMÁŠ VLACH
AUTOR JE REDAKTOREM ČT